

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 223/2022-50

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], právne zastúpenej JUDr. Jozefom Polákom, advokátom, Aleja slobody 1890/50, Dolný Kubín, proti postupu Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom v konaní vedenom pod sp. zn. 9Cpr/2/2015 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom v konaní vedenom pod sp. zn. 9Cpr/2/2015 **boli porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľke **priznáva** finančné zadost'učinenie **200 eur**, ktoré **je** Okresný súd Nové Mesto nad Váhom **povinný** vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
3. Okresný súd Nové Mesto nad Váhom **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **492,31 eur** a zaplatiť ich právnenmu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 14. marca 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9Cpr/2/2015. Sťažovateľka navrhuje prikázať okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietahov. Požaduje finančné zadostučinenie 1 000 eur a náhradu trov konania. Ústavný súd ústavnú sťažnosť prijal 12. apríla 2022 na ďalšie konanie.

II.

Skutkové východiská

2. Sťažovateľka sa žalobou doručenou okresnému súdu 27. novembra 2015 domáhala voči žalovanému (■■■■■■■■■■ ■■■■ so sídlom v ■■■■■■) určenia výpovede z pracovného pomeru za neplatnú, určenia, že pracovný pomer trvá, a zaplata náhrady mzdy. Vo veci bolo rozhodnuté rozsudkom okresného súdu zo 7. novembra 2019 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) z 15. júla 2020 a zo 16. decembra 2020, ktorý nadobudol právoplatnosť 22. januára 2021, tak, že výpoveď je neplatná, žalovaný je povinný zaplatiť sťažovateľke náhradu mzdy vo výške 10 232 eur s príslušenstvom a sťažovateľka má nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu.

3. Po nadobudnutí právoplatnosti rozsudku vo veci samej sa spis okresného súdu nachádzal od 20. mája 2021 do 19. júla 2021 na krajskom súde z dôvodu rozhodovania krajského súdu o návrhu žalovaného na vydanie opravného uznesenia.

4. O výške náhrady trov konania rozhodol okresný súd podľa § 262 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) uznesením z 27. júla 2021 vydaným vyšším súdnym úradníkom (ďalej len „uznesenie vyššieho súdneho úradníka“) tak, že žalovaného zaviazal zaplatiť sťažovateľke náhradu trov konania v sume 9 002,62 eur. Proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka podal žalovaný 13. augusta 2021 sťažnosť podľa § 239 CSP, sťažovateľka sa k sťažnosti vyjadrila podaním doručeným okresnému súdu 8. septembra 2021. Okresný súd uznesením zo 17. marca 2022 vydaným sudcom (ďalej len „uznesenie sudcu“) zmenil uznesenie vyššieho súdneho úradníka tak, že žalovanému uložil povinnosť zaplatiť sťažovateľke náhradu trov konania v sume 7 892,42 eur.

III.

Argumentácia sťažovateľky

5. Sťažovateľka tvrdí, že k porušeniu označených práv došlo nečinnosťou okresného súdu pri rozhodovaní o výške náhrady trov konania. Nie je žiaden legitímny dôvod na to, aby okresný súd za obdobie viac ako 7 mesiacov od podania sťažnosti žalovaného a po viac ako roku od právoplatného skončenia konania meritórne nerozhodol o sťažnosti žalovaného proti uzneseniu o výške náhrady trov konania. Dôsledky nezákonného procesného postupu okresného súdu na život

sťažovateľky sú finančného, ako aj emocionálneho charakteru a vzhľadom na dlhodobosť sú ťažko odstrániteľné. Rozhodovanie o výške trov konania nemožno považovať za vecne a právne zložité. Sťažovateľke nie je možné pričítať akékoľvek zavinenie na vzniku prietáhov v posudzovanom prípade.

IV.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľky

IV.1. Vyjadrenie okresného súdu:

6. Okresný súd uviedol, že objektívne nebolo v jeho silách rozhodnúť o trovách konania v kratších časových intervaloch. Spis sa do 1. februára 2021 nachádzal na krajskom súde, následne bol opätovne na krajskom súde v čase od 20. mája 2021 do 19. júla 2021. Navyše, nejde o jedinú vec, v ktorej bolo potrebné urýchlene konať, keďže zákonná sudkyňa má pridelenú i agendu „P“, kde je rovnako nevyhnutné konať prednostne. Ihneď po návrate spisu z krajského súdu bolo o trovách konania rozhodnuté. Sťažnosť žalovaného proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka bola podaná 13. augusta 2021, vyjadrenie k nej 8. septembra 2021, pričom o sťažnosti bolo rozhodnuté uznesením sudcu zo 17. marca 2022. V uvedenom medziobdobí bola pôvodná zákonná sudkyňa dlhodobo 3 mesiace práceneschopná a i napriek tomu, že veci boli prerozdelené, nebolo v silách ďalšieho sudcu o sťažnosti rozhodnúť skôr. Ihneď po návrate pôvodnej zákonnej sudkyne, táto reagovala na podané urgencie sťažovateľky a o sťažnosti rozhodla. Priebeh konania o trovách ovplyvnila v čase od 1. februára 2021 do 20. mája 2021 tiež pandemická situácia, vyšší súdny úradník bol v tomto čase opakovane na pandemickej OČR a čerpal dovolenku, zastupujúci vyšší súdny úradník vykonával úkony vo svojej pridelenej agende a zastupoval ešte ďalšieho vyššieho súdneho úradníka.

IV.2. Replika sťažovateľky:

7. Sťažovateľka vo svojej replike uviedla, že spis mal byť predložený krajskému súdu na účel rozhodnutia o návrhu žalovaného na vypracovanie opravného uznesenia až po rozhodnutí o trovách, prípadne mal okresný súd upovedomiť sťažovateľku o tom, že takýto návrh bol zo strany žalovaného podaný a že spis bude z tohto dôvodu odstúpený na rozhodnutie krajskému súdu. Z vyjadrenia okresného súdu je zrejmý nesprávny úradný postup okresného súdu spočívajúci v tom, že o trovách konania nebolo rozhodnuté od 22. januára 2021 do 17. marca 2022. Od momentu podania ústavnej sťažnosti došlo k zmene skutkového stavu v tom smere, že okresný súd uznesením sudcu rozhodol o sťažnosti žalovaného proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka. Proti uzneseniu sudcu podala sťažovateľka 31. mája 2022 ústavnú sťažnosť, ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ústavy, základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru z dôvodu arbitrárnosti napadnutého uznesenia sudcu. Sťažovateľka s ohľadom na uvedené žiada, aby ústavný súd s poukazom na § 62 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a § 166 ods. 1 CSP konanie o jej ústavných sťažnostiach spojil na spoločné konanie.

V.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Návrh sťažovateľky spojiť jej ústavnú sťažnosť s ústavnou sťažnosťou podanou proti uzneseniu sudcu o výške náhrady trov konania ústavný súd nepovažoval za dôvodný, keďže predmet oboch konaní podľa čl. 127 ods. 1 ústavy odlišujú referenčné normy ústavy, ktorých porušenie sťažovateľka navrhla vysloviť.

9. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv neexistuje zásadnejšia odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98).

10. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a tiež práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

11. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitnosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnosť sťažovateľky.

12. Aj keď CSP neustanovuje žiadnu lehotu, v ktorej je súd povinný rozhodnúť o výške trov konania podľa § 262 ods. 2 CSP po právoplatnom rozhodnutí o nároku na náhradu trov konania, aj v tejto fáze konania je súd povinný rešpektovať základný princíp hospodárnosti konania vyjadrený v čl. 17 CSP (IV. ÚS 58/2022).

13. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje aj na rozsudok v prípade Čičmanec proti Slovenskej republike (rozsudok z 28. 6. 2016 k sťažnosti č. 65302/11), ktorým ESLP rozhodol okrem iného aj o tom, že dĺžka konania napadnutého sťažnosťou nespĺňala požiadavku primeranej lehoty podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (a to aj napriek skutočnosti, že toto konanie v čase podania ústavnej sťažnosti prebiehalo podobne ako v tomto prípade už len vo fáze týkajúcej sa trov konania). V bode 50 uvedeného rozsudku ESLP konštatoval, že čl. 6 ods. 1 dohovoru vyžaduje, aby všetky stupne konania týkajúce sa rozhodovania o občianskych právach a záväzkoch vrátane konania nasledujúceho po rozsudku v merite veci (čo zahŕňa aj fázu konania týkajúcu sa trov) boli rozhodnuté v primeranej lehote.

14. Ústavný súd konštatuje, že v danom prípade bolo napadnuté konanie v čase podania ústavnej sťažnosti vo veci samej právoplatne skončené (22. januára 2021). Z uvedeného je zrejmé, že právna istota sťažovateľky týkajúca sa práva, ktoré si uplatnila na súde, bola čiastočne dosiahnutá už pred podaním ústavnej sťažnosti a napadnuté konanie prebiehalo už len vo fáze týkajúcej sa rozhodovania o výške trov konania. Všeobecný súd rozhoduje o trovách konania podľa vopred ustanovených zásad a podľa úkonov, ktoré boli v konaní vykonané stranami sporu a ich právnymi zástupcami, preto ústavný súd postup pri rozhodovaní o trovách konania nepovažuje za právne zložitý a taký, ktorý by vykazoval osobitnú náročnosť. Rozhodovanie o trovách konania je rutinnou záležitosťou každodennej praxe súdov, preto výrazné predĺženie postupu súdu v napadnutom konaní nie je dôvodné. Pokiaľ teda ide o prvé kritérium, t. j. právnu a skutkovú zložitnosť napadnutého konania, je potrebné dospieť k záveru, že konanie v uvedenej fáze (rozhodovanie o výške náhrady trov konania podľa § 262 ods. 2 CSP) nemožno považovať za právne ani skutkovo zložené.

15. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľky v napadnutom konaní, ústavný súd nezistil takú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jej ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v priebehu konania k zbytočným priet'ahom.

16. Pokiaľ ide o samotný postup okresného súdu, tento po nadobudnutí právoplatnosti rozsudku vo veci samej (22. januára 2021), ktorým bol sťažovateľke priznaný nárok na náhradu trov v plnom rozsahu uznesením z 27. júla 2021 vydaným vyšším súdnym úradníkom, zaviazal žalovaného na zaplatenie náhrady trov konania sťažovateľke vo výške 9 002,62 eur (t. j. 4 mesiace po vrátení spisu z krajského súdu). Proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka podal žalovaný 13. augusta 2021 sťažnosť podľa § 239 CSP. Sťažovateľka sa k sťažnosti žalovaného vyjadrila podaním doručeným okresnému súdu 8. septembra 2021. Okresný súd uznesením zo 17. marca 2022 vydaným sudcom (t. j. 6 mesiacov po doručení vyjadrenia sťažovateľky k sťažnosti) zmenil uznesenie vyššieho súdneho úradníka tak, že žalovaného zaviazal zaplatiť sťažovateľke náhradu trov konania vo výške 7 892,42 eur.

17. Ústavný súd pri posudzovaní ústavnej sťažnosti bral zreteľ na okolnosť, že napadnuté konanie predstavuje pracovnoprávny spor patriaci do kategórie najcitlivejších konaní, ktoré si vyžadujú zo strany vo veci konajúceho súdu osobitný prístup, konanie vo veci samej prebiehalo 5 rokov (konanie začaté v novembri 2015, rozsudok vo veci samej právoplatný v januári 2021), na čo mal okresný súd v štádiu rozhodovania o výške náhrady trov konania prihliadať. Zároveň nemožno opomenúť, že výška sťažovateľkou uplatnených trov presahuje sumu 9 000 eur, teda zjavne nejde o zanedbateľnú čiastku. Rozhodovanie okresného súdu o výške náhrady trov konania trvalo celkovo 12 mesiacov [od nadobudnutia právoplatnosti rozsudku vo veci samej 22. januára 2021 do 17. marca 2022 (od 20. mája 2021 do 19. júla 2021 sa spis nachádzal na krajskom súde, pozn.)]. Po preskúmaní relevantnej časti spisu vzťahujúceho sa na napadnuté konanie ústavný súd konštatuje, že postup okresného súdu v napadnutom konaní týkajúci sa rozhodovania o trovách konania je poznačený priet'ahmi, ktoré je možné kvalifikovať ako zbytočné priet'ahy v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 6 ods. 1 dohovoru.

18. K obrane okresného súdu, poukazujúcej na jeho zaťaženosť z hľadiska množstva prejednávanej agendy, na personálne zmeny, ústavný súd odkazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej organizačné, personálne či technické problémy všeobecných súdov nemôžu byť na úkor práv

účastníkov konania, nezbavujú štát zodpovednosti za prieťahy v súdnom konaní, v dôsledku čoho takéto argumenty neobstoja (napr. III. ÚS 17/02).

19. Vzhľadom na uvedené ústavný súd vyslovil porušenie označených práv sťažovateľky postupom okresného súdu v napadnutom konaní (bod 1 výroku nálezu).

20. Keďže napadnuté konanie vo veci samej je právoplatne skončené a medzičasom došlo už aj k právoplatnému rozhodnutiu o výške náhrady trov konania, ústavný súd vo výroku tohto nálezu v tomto štádiu konania neprikázal, aby okresný súd vo veci konal bez zbytočných prieťahov.

21. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti žiada o priznanie finančného zadosťučinenia v sume 1 000 eur, poukazujúc na pocit právnej neistoty vyplývajúci z nečinnosti okresného súdu, uvádza, že v konaní pred okresným súdom dochádza k spôsobovaniu vážnej ujmy na jej právach a k vážnym finančným dôsledkom, ktoré sa stupňujú. Trovy konania sťažovateľky predstavujú 9 002,62 eur.

22. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

23. Ústavný súd pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení bral do úvahy dĺžku rozhodovania okresného súdu o výške náhrady trov konania, charakter napadnutého konania, skutočnosť, že v čase rozhodovania ústavného súdu bolo s konečnou platnosťou o výške náhrady trov konania už rozhodnuté, ďalšie konkrétne okolnosti prípadu.

24. Na základe uvedeného ústavný súd považuje za primerané priznať sťažovateľke finančné zadosťučinenie v sume 200 eur za prieťahy v konaní spôsobené postupom okresného súdu (bod 2 výroku nálezu). Vzhľadom na to, že sťažovateľka žiadala priznať finančné zadosťučinenie v sume 1 000 eur, ústavný súd ústavnej sťažnosti vo zvyšnej časti nevyhovel (bod 4 výroku nálezu).

VI.

Trovy konania

25. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 492,31 eur (bod 3 výroku nálezu).

26. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3, § 18 ods. 3]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2022 je 193,50 eur a hodnota režijného paušálu je 11,63 eur. Sťažovateľke vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2022 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti ústavnému súdu). Právny zástupca sťažovateľky je platiteľom dane z pridanej hodnoty, preto sa odmena advokáta zvyšuje o 20 % DPH (82,05 eur). Náhradu za úkon právnej služby – repliku doručení ústavnému súdu 7. júna 2022, ústavný súd sťažovateľke nepriznal, pretože jej obsah nepovažoval za taký, ktorý by prispel k bližšiemu objasneniu posudzovanej veci.

27. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. júna 2022

Peter Straka
predseda senátu